

"נח איש צדיק תמים כו' את האלהים התהלך נח", אמרו חז"ל שמעלת האבות היתה גדולה ממנו שנאמר בהם: "התהלך לפניו", "האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו". והנה מצאנו עוד לשון שלישי בתורה: "אחרי ד' אלהיכם תלכו". וצריך לבאר תוכן אלה שלש המעלות והבדלן, מה נקרא התהלכות לפני ד', ומה היא התהלכות אחרי ד', ומה ההתהלכות את האלהים. ולכאורה כיון שלשון התהלכות לפני האלהים הוא ערך נשפל נגד הלשון של התהלכות לפני האלהים, א"כ נראה שלשון "אחרי ד'" הוא מדרגה עוד יותר קטנה. ויש לפי זה לשאול למה צוה ד' אותנו בלשון "אחרי ד' אלהיכם תלכו", והי' ראוי להזהירנו בגדולה שבמעלות: לפני ד' אלהיכם תלכו, ועל כל פנים: את ד' אלהיכם תלכו, כמעלת נח לפחות. אבל נתבונן בדברים, כי השי"ת שיצר את האדם ועשהו ישר ונכון לבא אל תכלית שלמותו, הנה אחר שאבינו הראשון חטא והסדרים נשתנו, לא הי' רצון העליון ב"ה לתקן כל מה שנתקלקל כאחת ובבת אחת, רק שילך מהלך התיקון במעלות ומדרגות, ויהי' נתון תחת מסיבות שונות לעלות, ולפעמים לרדת ג"כ בסולם ההשתלמות, לצורך עלי', עד שלבסוף יגיע הדבר לתכלית התיקון היותר שלם שיהי' לע"ל שתמלא הארץ דעה את ד', ויהפך אל העמים כלם שפה ברורה לקרא כלם בשם ד'. והנה השי"ת הנותן לרוח משקל, נותן ג"כ משקל לרוח האלהי של צורך ההשתלמות האנושית הכללית, כמה יופיע בכל דור ודור, וכדחז"ל במד"ר: "אפי' רוח הקודש ששורה על הנביאים אינו שורה אלא במשקל", וה"ה לכל אור רוח הקודש וחכמת אלהים כמה תוכל להתפשט בכל דור, וכמה תהי' פעולתו של כל דור על העתיד. והנה כל הזמן שמחטא אדה"ר עד מתן תורה הי' מצב החינוך האנושי עומד בשפל, ולא הי' אפשר לעולם לקבל מדתו

של אור התורה בשלמותה, ע"כ הי' גילוי אור ד' בעולם רק כפי זו המדה שהם יכולים לקבלה. אמנם הרי הי' כח טמון בעולם שיצא לעתיד למדרגה יותר רוממה ויהי' ראוי ג"כ לאור התורה. א"כ במדרגות ההדרגה לעצמו ולזולתו, הי' אפשר שני דרכים. הא' הוא שישמור צעדיו כפי דרך החינוך הישר הראוי אל הדורות כפי מצבם בעת ההיא, מבלי שישתדל להרחיב יותר את השלמות, עד שיהי' הזמן של ההשלמה היותר מעולה, שהיא אור התורה, מתקרב יותר. והדרך השני הוא, שהי' אפשר אז שישתדל להשלים עצמו וזולתו באופן יותר נשגב מכפי מצב הדור אז, כדי לבנות יסוד אל השלמות העתידה שתתקרב יותר. והנה אלה ב' המדרגות, ההולך במעלה הא' נקרא שהולך את האלהים ושוה להילוך הנוסד מאת הבורא יתברך בטבע הדורות וסדרם, כפי המדה שאור ד' מופיע בזה הזמן בעולם ולפי דרך השלמות הראוי לזה הדור, כי הדורות כשהם מתעלים יותר, נעשים ראויים למעשים יותר נשגבים הפועלים להשלמה יותר גדולה, אבל זה ההולך את האלהים, אינו נותן את לבו כ"א אל מצב השלמות שבדור אשר הוא עומד בו, לא כן ההולך לפני ד', הוא דואג על הדורות העתידיים ועושה פעולות איך להדריך את העולם בשלמות כזו שיהיו ראויים אח"כ לחינוך יותר גבוה. ודבר זה היה החילוק שבמדרגת אברהם והאבות בכללם, ונח. נח הי' צדיק תמים בדורותיו, עושה הטוב והישר לפי חוקי השלמות הראויים לדור ההוא, אבל לא שם אל לבו להעלותם אל מעלה יותר רמה עד שיהיו קרובים יותר להיות ראויים לחינוך התורה. משא"כ אברהם, הוא העיר צדק ושכלל שלמות העולם ומכש"כ שלמות עצמו, לא לפי מדרגת מצב העולם בעת ההיא לבדה, כ"א היה משתדל להכין הכנה שיהי' ראוי אור אלהי יותר גדול להופיע בעולם. ע"כ "קיים אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא נתנה התורה, אבל היו פעולותיו הטובות ראוי לזה כיון שלא נתנה התורה, אבל היו פעולותיו הטובות גורמות ומכינות את השלמות העתידה שתתקרב. ע"כ נקרא מתהלך לפני ד', פי' הפליג להתקרב אל נקודת השלמות יותר מהמדה שהציב השי"ת לאור האלהי לפי

מצב הדור ההוא. ע"כ הי' הוא באמת הצור שעם הסגולה שקיבל את השלמות הקדושה האלהית, ממנו יצא. אמנם כל אלה הדברים לא נתנו להאמר כ"א עד מתן תורה, אבל כשהגיעה עת דודים לתן התורה, אז נתעלו ישראל במעלה היותר עליונה בדרך פלא, עד שלולא קלקול העגל כבר היתה השלמות היותר עליונה נכונה ומזומנת מאת ד'. רק לא הי' אפשר שזו השלמות תמשך תמיד מפני הבחירה, והי' צורך בכמה סבות וצירופים עד שיוכלו לעמוד על האור של שלמות התורה שהאירה עלינו.

וכיון שכבר נתגלה עלינו השי"ת באור האלהי היותר שלם, ואין עינינו צופיות כ"א שיאיר לנו את פניו ונזכה לראות באור ההוא שכבר נתגלה אז ונעלם, וכדחז"ל ע"פ: "ושמחת עולם על ראשם" שכל אותן עטרות שזכו ישראל במתן תורה ונטלו מהם כולן חוזרות להם לע"ל, וזהו "שמחת עולם" שמחה שמעולם על ראשם, א"כ כל הליכותינו אינן כ"א לרדוף אחרי האור האלהי המגולה לנו מכבר ונתרחקנו ממנו אחרי שהיה כבר קרוב לנו. ואין שייכת אצלנו כלל השתדלות להיות ראויים לאור יותר שלם ממה שהאיר בתורה. כי יודעים אנחנו שבתורה שהנחילנו, חמדה גנוזה זאת כוללת כל השלמות הראוי' לאדם עד הגיעו לתכלית תעודתו שהיא המנוחה האמתית. א"כ עלינו לא ניתן להאמר שנלך את ד', דמשמע כפי ערך הגילוי שנתגלה לנו, שאי אפשר לנו בשום אופן לבא למעלה זו, שנהיה כפי מצבנו הנאור שהיה לנו במתן תורה, כל זמן שהקלקולים עוד לא נתקנו לגמרי, ושאר שבעיסה ושיעבוד מלכיות מעכב. ומכש"כ דאין שייך לומר כלל אצלנו שנלך לפני ד', דמשמע להכין למצב שיתגלה האור ביותר עד כדי להדריך בחינוך יותר עליון, כי התורה"ק היא כלל השלמת החינוך היותר מעולה, אשר יאתה לאדם ברום מעלותיו. ע"כ אחת היא האזהרה לנו, אחרי שנתרחקנו בעונינו מהאור האלהי שהופיע עלינו, עכ"פ נלך אחריו להשיגו, ולהכין את עצמנו וזולתנו להיות קרובים אליו, עד שיחדש ית' ימינו כקדם, ע"כ אין שייכת אצלנו כ"א אזהרה זאת של "אחרי ד' אלהיכם תלכו".

והנה זאת נדע כי מענין קדושת ישראל שרומם השי"ת אותנו מכל עם ולשון, יש בכלל זה החממות שני ענינים כוללים. הענין האחד, שהישיר אותנו ללכת בדרך ישרה ע"פ תורת חיים שנטע בתוכנו, והבדיל אותנו מכל תועבות העמים והבליהם. אך לא בזה לבדו תושלם כל המעלה, כי רק כדי להציל אותנו משחיתות פרעות האומות ותועבותיהן ה' די שיישר השי"ת לפנינו את דרך השכל האנושי ללכת באורח ישר, ולעשות את כל המצות השכליות, ומכללן ודאי הוא להתרחק מכל התועבות של אוה"ע שהן היו כולן חוץ לשורת השכל הישר. אבל הקב"ה בחר בישראל להודיע על ידם קדושתו ואמתתו בעולם, בחר לו לסגולה אומה שתהי' שלמה בענינה בשלמות נשגבה הרבה יותר ממה שאפשר למין האנושי להשתלם מצד טבעו, ומצא השי"ת ישראל מוכנים לזה. ורצונו ית' תמיד להשפיע טוב ושלמות על כל המוכן, ע"כ העלה את ישראל במעלות עליונות יותר מכל הדרכה שאפשר להיות מצד השכל האנושי. ע"כ ישראל עליונים על כל גויי הארץ, לא רק על הבורים שבהם המתעבים אורחותיהם בשפ"ד ושאר תועבות גדולות, כ"א הם עליונים מצד קדושתם והכנתם אל השלמות הנעלה מהשלמות האנושית הטבעית, יותר מכל החכמים שבאוה"ע והחסידיים שבהם, שהם הולכים מהלך ההשלמה האנושית, וישראל בחר לו השי"ת להיות לעם סגולה בעלי קדושה נבדלת אלהית. ואלו דברי אנשי כנה"ג בתפילת יו"ט: "אתה בחרתנו מכל העמים ... ורוממתנו מכל הלשונות". כי הלשון היא מצד ההשכלה, ושלמות השכלת כל אומה תעיד ע"ז שלמות לשונה וספריה. אמר שהשי"ת עשה עמנו שני חסדים טובים, בחר אותנו מכל העמים הפשוטים שהם עלולים לכל דבר מתועב ורחוקים מכל שלמות אפ"י שלמות אנושית, אף גם זאת יתר שאת לנו שרומם אותנו מכל הלשונות, פ"י מצד השכלת העמים, שע"ז אפשר להם ללכת במהלך ישר של שלמות אנושית, רומם אותנו למעלה מזה הענין וישר אותנו לשלמות נשגבה לדבקה בשמו הגדול ב"ה להשתלם בשלמות אלהית.

ונבאר כי יש שני מיני שלמות לבעלי בחירה, המה המין האנושי. השלמות האחת היא אשר חנן השי"ת אותו דעה והשכל ועשהו ישר, קרוב למעלת השלמות הראוי' להנהגה ישרה מצד מדות ישרות טבעיות שבו, בטבע נפשו, כמו שכתוב: "אשר עשה האלקים את האדם ישר" (קהלת ז ט). והשלמות הזו היא בו בטבע העצמי, אינו צריך להשתדלות כל כך, ולא טורח רב, כי אם שלא ישחית את נפשו במעשים רעים ומגונים שהם נגד הטבע הישר שהוטבע עליו. וזוהי השלמות האנושית הכוללת כל בני האדם מאשר נבראו בתכונה טובה אנושית.

מין השלמות השני, הוא השלמות שהאדם מוכן לה לקנותה ע"י בחירתו הטובה, להיות דבק במעלות האלהיות שיקנה ע"י עמל התורה והמצוות שנתן השי"ת לישראל עם קרובו. אשר זו השלמות לא יקנה האדם בטבעו, כי אם כששם לבו אליה לישר דרכיו ולקנות המדות העליונות שהן גבוהות מדרך הכבושה של טבע המין האנושי. ולזה זכה כל עם ד' כולו ע"י קבלתם את התורה, והמה הכתרים שנכתרו בהר סיני, והוכנו לקבל שלמות עליונה, מה שלא נמצא בחק האנושי בעצם טבעו. והנה ההפרש בדרך הקנין לב' אלה השלמיות, שהמדה הראשונה היא מחוברת לטבע האדם בעצם, בלא עבודה והשתדלות מצדו, והשני' הוא מוכן אליו' על ידי שיכשיר עצמו לה, ויזכך גופו שכלו ומדותיו לקבל את אורה הגדול, אז יסכן לה להיות נהנה באורה.

כלל ההבדל בין שני מיני השלמות הללו, הוא ההבדל שבין המעלה שזוכין לה כל באי עולם מבני נח ותעודתם ע"י שבע המצוות שהם מוזהרים עליהן, שכולן דומות לטבע האדם הישר, עד שלא יתאוה לעבור עליהן כ"א איש רע אשר הפך את נפשו מטבעה הישר שעל פיו נבראה - להשלמות המיוחדת לזרע ישראל ע"י נחלת ד' שהנחילנו כל התורה כולה בתרי"ג מצוותיה שהן למעלה מטבע האנושי, שצריך יגיעת בשר ורוח ועמל גדול לזכות לאור

השלמות הבא ע"י זה, ולהפוך הטבע האנושי אל הפכו, לעלות ממצב האנושות למצב מלאכי אלקי, וזה אי אפשר כ"א ע"י השתדלות תמידית, לשום שכמו לסבול עול עבודת מלכו של עולם כל הימים אשר הוא חי על פני האדמה.

